

Гласник Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије

Тужилачка реч

број 7

**Слободан Радовановић,
в.д. републичког јавног тужиоца:**

**Самосталност тужилаштва
не смемо да доведемо
у питање**

Садржај

Реч главног уредника	1
Слободан Радовановић, в.д. републичког јавног тужиоца: Самосталност не смемо да доведемо у питање	2
Др Станко Бејатовић, професор Правног факултета у Крагујевцу: Не треба нам радикалан и конзервативан ЗКП	5
Мр Јасмина Киурски, заменик републичког јавног тужиоца: Држава мора да поштује самосталност тужилаца	11
Златко Шуловић, окружни јавни тужилац у Ваљеву: Ваљевска тужилаштва под новим кровом	13
Миодраг Плазинић, општински јавни тужилац у Пожеги: Дилеме око примене начела опортунитета	16
Мр Јасмина Киурски, заменик републичког јавног тужиоца: Заштита људских права и грађанских слобода	18
Мирјана Митрић, менаџер канцеларије Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије: Приручник за јавне тужиоце	20

Поштоване колеге,

Реформски процеси у нашем друштву и држави који су у току нису заобишли ни нас.

У времену које долази очекује нас велики изазов – потпуна реформа тужилаштва.

Ми смо је започели заједничким пројектом са Републичким јавним тужилашвом. Наиме, Министарству правде је достављен заједнички предлог Закона о јавном тужилашву и Државном већу тужилаца, Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије и Републичког јавног тужилаштва. Ови заједнички предлози закона су од стране релевантних институција и стручних кругова доживели позитивне оцене.

Опште је мишљење да, уколико би се ови закони „прихватили” у Министарству правде и Влади Србије, на потом били усвојени у Парламенту,

ствари везане за положај тужилаштва знатно би се поправиле, имајући у виду уставна решења.

Битан сегмент реформе тужилаштва биће и тужилачка истрага. Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије одмах се огласило по том питању, са јасним ставом: „Ми смо ЗА, и спремни смо да је спроводимо, наравно да и држава обезбеди, са своје стране све потребне услове који ће нам бити неопходни”.

У овом броју „Тужилачке речи” „бавили” смо се и реформом кривично-процесног законодавства Србије, применом начела опортунитета, као и заштитом људских права и грађанских слобода.

На крају, у реформи тужилаштва морамо учествовати СВИ – свако на свој начин и према својим могућностима. Само тако, реформа ће бити успешно спроведена.

главни уредник „Тужилачке речи”

Вељко Ракић

Интервју: Слободан Радовановић, вршилац САМОСТАЛНОСТ НЕ СМЕМО

Велике су шансе да пројекат Закона о јавном тужилаштву, који су заједнички сачинили Републичко тужилаштво и Удружење тужилаца, буде усвојен у Парламенту

Пред тужилачку организацију постављају се све већи и озбиљнији захтеви. У току је реформа тужилаштва, на прагу смо увођења тужилачке истраге, тражи се специјализација тужилаца, уводе се нови институти попут нагодбе о признању кривице, или се, пак, проширује институт тужилачког опортунитета. Такође, сасвим је извесно да ће доћи до одређених промена у мрежи тужилаштва, како би се постигло укрупњавање појединих тужилаштава која нису много оптерећена предметима – каже за „Тужилачку реч” вршилац дужности републичког тужиоца Слободан Радовановић.

■ Од свог претходника сте у наслеђе добили завидан број отворених проблема и незавршених послова. С којим тешкоћама сте се прво ухватили у коштац?

– Сматрам да Републичко тужилаштво мора да буде моторна снага реформе наше организације која је у току. Али, свој допринос мора дати и целокупна тужилачка организација. Стоји чињеница да неки проблеми нису благовремено решавани, а да су у међувремену пристизали нови.

Хоћу да кажем да, и поред највеће одговорности републичког тужиоца и Републичког тужилаштва, стоји и одговорност читаве организације, а пре свега окружних тужилаца. Лично сам позвао колеге да својим идејама и предлозима дају допринос реформи и побољшањима која можемо да учинимо у веома кратком року. Нажалост, утврдио сам да

постоји одређен степен инертности, што ћу илустровати примером. Од 28 окружних тужилаца, само један ми је доставио своје виђење и предлог шта ваља чинити и чиме треба допунити план и програм рада тужилаштва за 2008. годину.

Необично је да су од истих тужилаца раније стизали приговори о томе да немају контакте са Републичким тужилаштвом, те да ту нешто треба променити. На овај начин сам покушао да анимирам окружне тужиоце како би дали свој допринос успостављању нових односа и сарадње са Републичким тужилаштвом.

■ Да ли сте задовољни током реформе јавног тужилаштва?

– Задовољан сам током реформе, а да она иде у добром правцу поткрепљује неколико чињеница. Први пут су Републичко тужилаштво и Удружење тужилаца урадили заједничке пројекте. Реч је о Закону о јавном тужилаштву и Државном већу тужилаца који су достављени Министарству

правде. Веома је важно да истакнем да су поменути пројекти доживели позитивне оцене и похвале од стране експертских тимова Европе и ОЕБС-а.

Такође, тужилаштво је, по први пут, пре свих изашло са јасним ставом о тужилачкој истрази. Децидирано смо рекли да подржавамо овај концепт и да смо уз подршку државе (у материјалном и сваком другом погледу) у стању да у примереном року створимо услове да тужиоци воде истрагу.

Реформа тужилачке организације јесте комплексан појам и биће условљена многим другим факторима. Она је део реформе правосуђа и у многоме ће зависити од реформе судства.

Наравно, постоји неколико битних тачака и једна од њих је питање самосталности и независности. Зато је добро што смо коначно схватили да независност тужилаштва у класичном смислу не постоји нигде у свету, а и коначно смо се суштински упознали

Нови Законик о кривичном поступку тужиоцима поверава вођење истраге. Да ли је и у коликој мери српско тужилаштво спремно да преузме овај нови посао?

– Сматрам да смо спремни када је реч о стручном делу. То смо потврдили и на нивоу Републичког тужилаштва, затим од стране колегијума окружних тужилаца, а и од стране Удружења тужилаца. Урађене су и процене потребног броја нових тужилаца, затим материјални и технички услови за које је држава, односно ресорно министарство надлежно да се брине.

дужности републичког јавног тужиоца

ДА ДОВЕДЕМО У ПИТАЊЕ

Фото: Емил Чонкић

Слободан Радовановић: „Реформа тужилачке организације у многоме ће зависити од реформе судства”.

са значајем ових појмовима, с обзиром на досадашње недоумице.

■ *Која решења мора да садржи нови Закон о јавним тужилаштвима како би у што већој мери спречио утицај политичког фактора – не само приликом избора и разрешења носилаца тужилачких функција, него и на доношење одлука у појединим предметима?*

– Опет бих подсетио на оно што сам већ рекао о новим законима о јавном тужилаштву и Државном већу тужилаца. Сматрам да ови закони представљају инструмент који ће тужиоцу обезбедити потребну самосталност. Када то кажем, имам на уму чињеницу да поменути закони предвиђају начин избора тужилаца, а припремају се и критеријуми који ће се примењивати приликом избора и разрешења.

Самосталност тужиоцу обезбеђује и његов лични интегритет и начин његовог избора. Тужиоци који нису дошли на своје функције по партијским или неким другим критеријумима, сигурно ће бити самосталнији у односу на оне друге. И ту управо лежи сва озбиљност и значај доношења нових закона.

Али, морамо да признамо и да будемо свесни тога да ниједан закон неће бити довољан ако сами не будемо заслужили уважавање, како у државним структурама тако и од стране грађана. Истовремено, никако не бисмо смели да својим поступањем, односно непоступањем, доведемо у питање степен самосталности који имамо.

Могу да кажем да од када сам на овој функцији нисам уочио да постоји опасност од политичких утицаја, колико потребу да ми мо-

рамо да постигнемо виши степен у квалитету рада и стручности. Нека ми неко каже које је политичке утицаје трпео за ових шест-седам месеци. Одговорно тврдим да тога није било. С друге стране, морамо бити свесни чињенице да тужилаштво мора да постоји и функционише у оквиру државног система.

■ *Верујете ли да модел Закона о јавном тужилаштву, који су заједнички сачинили Републичко тужилаштво и Удружење тужилаца, има шансе да буде усвојен у Скупштини?*

– Претходни корак је да овај закон Влада предложи Парламенту. Имајући у виду оцене експерата, лично верујем да су шансе за тако нешто велике. Наравно, могу се очекивати и неке измене, али мислим да ће суштински институти остати онакви какви су и предложени.

■ **Шта бисте поручили колегама који на нови начин избора тужилаца и заменика гледају као на најаву велике чистке?**

– Управо све ово што се тренутно дешава, а везано је за доношење нових закона: – дефинисање јасних критеријума за разрешење користиће и обезбедиће да се никакве произвољне чистке не догоде. Наравно да се тога сви прибојавају али смо на најбољем путу да тужилачку организацију осавременимо и ојачамо тако што ћемо се ослободити оних за које утврдимо да су несавесни и нестручни у свом

послу, или задовољавају неке друге критеријуме. Тужилац који нарушава углед тужилаштва и државе, свакако треба да буде удаљен.

■ **Како објашњава течење ницу да се од 2000. године до сада на кључна места у правосуђу често постављају вршиоци дужности. Који је по вашем мишљењу разлог за овакво кадрирање?**

– Не бих рекао да неко врши „кадрирање” тако што поставља вршиоце дужности: – углавном се ради о „вршним” функцијама. Многи не желе да буду на местима где је велика одговорност, а с

У тужилаштву данас постоје и многи проблеми, као, на пример, непопуњеност постојећих тужилачких места, превазиђеност постојећих систематизација које су прављене у време сасвим другачије структуре криминала. Све су присутнији и материјални проблеми. Нажалост, још има тужилаштава која немају ни факс-апарате, а о чунарима да не говоримо.

друге стране, то говори о тежини и одговорности нашег посла. Сигуран сам да је ово стање више производ ситуације у којој се налазимо, него нечије воље. И сами тужиоци најбоље знају каква је данашња ситуација са кадровима у нашој организацији.

■ **Две године сте били на челу Специјалног тужилаштва, једног од ретко цењених правосудних органа у земљи. Да ли ћете нека стечена искуства са тог места применити и у руковођењу српском тужилачком организацијом?**

– Да будем искрен, лично сматрам да од организације пуно зависе резултати и да су резултатима у Специјалном тужилаштву, у сваком случају, допринели организација и другачији приступ послу, нарочито у преткривичној фази. Ако ово имамо у виду, сматрам да би нека искуства требало пренети и на целокупну тужилачку организацију, а ја ћу на томе сигурно радити. ❖

Вељко Ракић

Фото: Емил Чонкић

Слободан Радовановић
и Вељко Ракић

Професор др Станко Бејатовић о реформи кривично-процесног законодавства Србије

НЕ ТРЕБА НАМ РАДИКАЛАН И КОНЗЕРВАТИВАН ЗКП

Србија је једина држава, не само у Европи, већ и уопште која има два важећа Законика о кривичном поступку. Оба су ступила на правну снагу, али се један примењује у целини, а други само делимично. Ова ситуација доводи до низа негативних последица

Једно од кључних питања које захтева што хитнији одговор у раду на предстојећој реформи кривично-процесног законодавства Србије, започетој 2001. године доношењем Законика о кривичном поступку (ЗКП), јесте питање пута који ту реформу треба да доведе до краја. Питање је неизбежан резултат две особености данашњег стања нашег кривично-процесног законодавства. „Захваљујући” овим особеностима, када је реч о ЗКП-у, наша земља ће вероватно остати не само препознатљива, већ и усамљена у кривичноправној науци уопште.

Парадоксална ситуација

Прво, незабележена брзина у изради ЗКП-а из 2006. године и покретање поступка за његове не мале измене и допуне и пре почетка његове примене, само по себи сасвим довољно говори. Друго, Србија је, нема сумње, једина држава, не само у Европи, већ и уопште, која има два важећа Законика о кривичном поступку. Оба су ступила на правну снагу, али се један примењује у целини, а други (онај из 2006. године) само делимично (у сасвим малом делу – само 11, од укупно 555 чланова).

Све остале одредбе овог новог ЗКП-а требало је да почну да се

примењују 1. јуна 2007. године, али је неколико дана пре истека тог времена посебним законом рок продужен до 31. децембра 2008. године. До тада важи ЗКП из 2001. године.

Оваква необична и парадоксална ситуација, да постоје два законика о кривичном поступку која су на правној снази, од којих се један примењује, а други треба да почне да се примењује, тек након две и по године пошто је ступио на правну снагу, доводи до низа изузетно негативних последица. Оне нису само правно-техничке природе (на пример, различити моменти „ступања на снагу Законика” и „почетка његове примене”), што је и нелогично и тешко објашњиво, већ и много шире.

Уз све то, проблем постаје још

већи ако се има у виду чињеница да са даном почетка примене овог новог законског текста истиче и уставни рок за његово усаглашавање са Уставом Републике Србије.

Могућа решења

Наиме, шест месеци након доношења новог ЗКП-а, донет је нови Устав РС (10. новембра 2006. године), који предвиђа не мали број новина у најважнијем делу материје кривично-процесног права – заштиту људских права у кривичном поступку. То налаже обавезу усаглашавања ЗКП-а са новим Уставом. Сходно члану 15. Уставног закона за спровођење Устава ово усаглашавање, као и усаглашавање свих осталих закона који нису у складу са Уставом, мора да се изврши до

Нови Законик о кривичном поступку

Док је овај број био у припреми, Министарство правде је од представника судства, тужилаштва, адвокатуре и правних факултета у Србији формирало радну групу за израду новог Законика о кривичном поступку. Радна верзија овог законског пројекта требало би да буде завршена до априла ове године.

31. децембра 2008. године, што се поклапа са предвиђеним почетком примене новог Законика о кривичном поступку.

Сасвим је оправдано да се у раду на окончању реформе нашег кривично-процесног законодавства, најпре, мора поставити питање: који законски текст усагласити са новим Уставом Републике

„Приликом израде новог ЗКП-а треба водити рачуна да његов садржај не буде ни екстремно радикалан, нити непотребно конзервативан. У прилог оправданости оваквог приступа у раду на окончању реформе кривично-процесног законодавства Србије говори и чињеница да је он на линији залагања и највећег дела наше стручне јавности, уочених на бројним скуповима.”

Србије и да ли се у том усаглашавању ограничити само на усаглашавање са Уставом, или, пак, ићи и шире? Три су могућа решења: прво, да се ЗКП из 2001. године усагласи са Уставом, друго да се то усаглашавање изврши у ЗКП-у из 2006. године и треће, да се приступи изради новог текста Законика о кривичном поступку.

У давању одговора на постављено питање, морају се узети у обзир две чињенице. Прва се тиче квалитета текста два важећа ЗКП-а, а он је, према скоро јединственом мишљењу наше стручне јавности, у потпуној супротности. Наиме, насупротив ЗКП-у из 2001. године који је скоро једногласно оцењен као позитиван и у складу са захтевима времена за које је писан, уз истовремен став да с тим није завршен процес ре-

форме српског кривично-процесног законодавства, на текст ЗКП-а из 2006. године дате су бројне критике.

Те критике су таквог интензитета да се слободно може рећи да су оне и утицале на покретање поступка обимнијих измена и допуна ЗКП-а и то пре почетка његове примене, а потом и на пролонгирање рока почетка саме примене.

Негативне особености

Друга чињеница тиче се једне, чини се прилично негативне, особености бившег кривично-процесног законодавства у последњих неколико година. То су врло честе и не ретко обимније измене и допуне и бујање споредног кривично-процесног законодавства, и то без претходно јасно утврђене концепције о подели материје

која треба да представља садржај појединих законских текстова из ове области.

Због тога смо дошли у такву ситуацију да се споредним кривично-процесним законодавством регулишу и она питања која би по својој природи морала да представљају искључиви предмет регулисања Законика о кривичном поступку, што је сматрамо потпуно неадекватно.

Ако се овоме дода такође неспорна чињеница да постоје и не мале разлике у регулисању важних, односно суштинских питања између Законика о кривичном поступку, као **лекс генералиса** и посебних одредаба као **лекс специјалиса** (на пример, случај са одређеним аспектима проблематике општег дефинисања организованог криминала), као и бројне негативности правотехничке

природе, онда целокупан проблем посебно добија на свом значају.

Тешкоће

Са оваквим стањем кривично-процесног законодавства веома је тешко сналазити се у његовој практичној примени и чини се да би и из овог разлога, ипак, требало донести потпуно нови Законик о кривичном поступку. Наравно, бројна позитивна решења из садашњих законика морала би да буду преузета и од стране новог законика, свакако уз знатно другачију нормативну разраду одређеног броја решења која су начелно посматрано сасвим исправна (на пример, случај са новим концептом истраге, споразумом о признању кривице и слично).

С обзиром на претходно наведено, чини се најисправнијим решење по којем рад на окончању започете реформе нашег кривично-процесног законодавства треба завршити доношењем новог Законика о кривичном поступку. Полазну основу за његову израду требало би да чини ЗКП из 2001. године, а да се у њега уграде она решења ЗКП-а из 2006. која су у функцији ефикасности кривичног поступка. Реч је о решењима која су не само присутна, већ су и показала добре резултате у компаративном кривично-процесном законодавству, а нормативно

посматрано поприлично лошег разрађена у ЗКП- из 2006. године.

Затим, да се из ЗКП-а из 2001. године избаце она решења која су се у међувремену показала криминалнополитички неоправданим. Једном речју, приликом израде новог ЗКП-а треба водити рачуна да његов садржај не буде ни екстремно радикалан, нити непотребно конзервативан. У прилог оправданости оваквог приступа у раду на окончању реформе кривично-процесног законодавства Србије говори и чињеница да је он на линији залагања и највећег дела наше стручне јавности, уочених на бројним скуповима (на пример, случај са једногласно усвојеним закључцима редовног заседања Српског удружења за кривичноправну теорију и праксу, одржаном на Златибору у септембру 2007. године).

Пожељне новине у предстојећем ЗКП-у

Рад на окончању започете реформе кривично-процесног законодавства Србије јесте задатак чија реализација неминовно предстоји. То треба да буде прилика да његов садржај буде усаглашен са захтевима и променама новонастале друштвене стварности. Пролонгирано временско почетка примене новог ЗКП-а за 31. децембар 2008. године, свакако не

сме да означава временско одлагање почетка примене истог законског текста. Напротив, то мора да буде прилика за доношење новог ЗКП-а, чији садржај мора бити у складу са три захтева. Прво, усаглашавање са новим Уставом, друго, стварање још потпуније нормативне основе за повећање ефикасности кривичног поступка као целине започете доношењем ЗКП-а из 2001. године, и треће, да се отклоне нелогичности на које је указала судска пракса, као и да се нека садашња решења замене целисходнијим.

Није мали број питања која би морала да буду узета у обзир у остваривању овако пројектованих захтева. На сва та питања, због ограниченог обима текста, немогуће је указати на овом месту. Због тога указујемо само на нека која су по нашем мишљењу најактуелнија и која заслужују посебну пажњу.

Промена концепта истраге

У времену чији смо савременици, једно од најактуелнијих питања истраге као целине (посматрано не само у оквирима једне државе већ уопште) јесте питање њеног концепта, односно система. Разлог је што у не малом степену управо од начина решавања овог питања зависи и питање ефикасности не само истраге, већ и кривичног поступка као

Преиспитивање одредбе о сведоку сараднику

Институт сведока сарадника који представља релативну новину у кривично-процесном законодавству Србије, и поред низа контраверзности присутних у кривично-процесном праву уопште, не сме да се доведе под знак питања.

Међутим, детаљном анализом његовог садашњег регулисања добија се утисак да се његовом нормирању пришло поприлично брзо и недовољно аргументовано. Због тога би било неопходно да се изврше не мале интервенције, и то по угледу на решења присутна у највећем броју савре-

мених кривично-процесних законодавстава која познају овај институт (Италија, Немачка, САД...). На пример, питање о условима под којима једно лице може да добије својство сведока сарадника. Затим, ту је и питање самог поступка за стицање и губитак својства сведока сарадника, у оквиру којег би посебна пажња требало да се посвети улози оштећеног у том поступку, као и питању кривичне одговорности овог субјекта, у случају када пред судом даје исказ у складу са преузетим обавезама.

целине. Због овог, један од захтева који треба да буде остварен приликом било које интервенције у једном кривично-процесном законодавству јесте да се тим интервенцијама ствара нормативна основа за даље повећање ефикасности кривичног поступка. С тим да то не сме да иде на уштрб међународним актима и националним законодавством за гарантованих слобода и права учесника кривичног поступка уопште.

Један од начина постизања овог циља јесте и промена концепта истраге. Неопходност промене овако датог концепта истраге, и то у циљу преласка са судског на тужилачки или тужилачко-полицијски концепт истраге, јавља се из више разлога. Међу њима, посебан значај имају следећи разлози:

1. Ствара се нормативна основа за ефикаснији кривични поступак. То потврђују резултати постигнути у земљама које су прихватиле такав концепт истраге (Немачка, БиХ и друге), у којима је данас готово немогуће

наићи на захтеве за укидање овог концепта истраге, односно за поновно враћање на њен судски концепт.

2. Већи степен активности јавног тужиоца у овом него у судском концепту истраге, што је у складу са његовом основном функцијом кривичног гоњења учинилаца кривичних дела. Уз то, овај концепт истраге је у савремености и са начелом легалитета кривичног гоњења, а које обавезују јавног тужиоца на покретање и вођење кривичног поступка када су за то испуњени законски услови. Исти концепт у складу је и са обавезом јавног тужиоца да пружи аргументе којима доказује основаност свог оптужног акта.

3. Адекватнији начин регулисања одговорности за неефикасност истраге.

4. Усаглашавање кривично-процесног законодавства Србије са савременим компаративним кривично-процесним законодавством и међународним кривичним правом. Посматрано са овог аспекта, једна од битних одлика

истраге, односно претходног или припремног кривичног поступка уопште у савременом компаративном кривично-процесном законодавству, јесте све већа улога јавног тужиоца и полиције, односно ангажовање полиције, уз надзор и руковођење јавног тужиоца и све мањи значај улоге судије као субјекта предузимања истражних радњи. Шта више и земље које се сматрају колевком судског концепта истраге све више га напуштају (на пример, Француска). Једном речју, тужилачки, односно тужилачко-полицијски концепт истраге доминантан је у савременом кривично-процесном праву, како у компаративним националним кривично-процесним законодавствима, тако и пред међународним кривичним судовима. Слободно се може констатовати да овакав концепт истраге представља тренд. Шта више, и онај мали број земаља који још није прешао на овај концепт истраге, озбиљно ради на стварању практичних предуслова који му претходе.

5. Постигнути резултати код

Стварање нормативне основе за ефикаснији кривични поступак

ЗКП из 2001. године донео је значајне новина по питању стварања нормативне основе за ефикаснији кривични поступак. Али, било би савим погрешно закључити да су с тим исцрпљене све нормативне могућности за даље поједностављење и убрзање кривичног поступка. Напротив, решења присутна у савременом компаративном кривично-процесном законодавству, као и њихова судска пракса говоре у прилог томе да постоје још не мале могућности са истим циљем. У овом контексту, савим је оправдано озакоњење и у нашем кривично-процесном законодавству института нагодбе (споразум о признању кривице) између тужиоца и окривљеног. Реч је о институту чија се суштина огледа у претходном преговарању о признању кривице између окривљеног и накнадном прихватању, или неприхватању од стране суда постигнутог спо-

разума између тужиоца и окривљеног.

У случају опредељивања законодавца за озакоњење овог института у нашем кривично-процесном законодавству (а чини се да у прилог томе говори низ аргументата), посебну пажњу треба посветити начину регулисања следећих питања:

- да ли за сва или само за одређена условно речено лакша кривична дела дати могућност примене овог института?*
- питање граница кажњавања осумњиченог, односно окривљеног лица у случају постизања и од стране суда прихватања споразума о признању кривице;*
- питање улоге оштећеног лица и браниоца у поступку преговарања о признању кривице;*
- питање процесног активирања суда;*
- питање могућности и основа употребе правног лека у оваквом поступку.*

тужилачког концепта истраге у земљама које су у циљу повећања ефикасности истраге, а тиме и ефикасности кривичног поступка као целине, управо прибегле интервенцијама ове врсте у свом кривично-процесном законодавству. Довољно је навести пример Немачке као једне од првих земаља Европе са оваквим концептом истраге.

6. Смањење могућности непотребног понављања доказа да којег долази у судском концепту истраге.

7. Правна природа истраге која није судска, већ тужилачко-полицијска делатност. Оваква правна природа истраге у сагласности је и са њеним циљем – прикупљање материјала потребног за подизање оптужног акта од стране јавног тужиоца, који у складу са напред изнесеним начелима треба да ради самостално или у сарадњи са полицијом.

8. Допринос потпунијој реализацији неких основних начела кривично-процесног права (на пример, начела непосредности).

Аргументи

Што се тиче аргумената који говоре против тужилачког, односно тужилачко-полицијског концепта истраге, они се, такође, морају узети у обзир, зато што одлука о овом питању мора да буде заснована, не само на простим жељама и утисцима, већ на аргументима до којих се може доћи само истовременом анализом разлога за и против овог концепта истраге. Када је реч о разлозима против тужилачког, односно тужилачко-полицијског концепта (атак на слободе и права грађана загарантоване међународним и националним законодавством; опасност од злоупотреба од стране полиције, концентрација више функција у рукама тужиоца, кадровски потенцијал тужилаштва и полиције и неспремност у пракси), сматрам да они само на први поглед могу ставити под знак питања оправданост једне овакве идеје.

Шта више, и код аргумената који су у време доношења ЗКП-а из 2006. године оправдано стављали под знак питања овај концепт истраге у том тренутку (технички и кадровски потенцијал као и неспремност праксе), чини се да су створени предуслови за њихово превазилажење у преосталом времену окончања реформе нашег кривично-процесног законодавства. Зато ни ови разлози не могу више да послуже као оправдан аргумент против новог концепта истраге.

На крају, у вези са овим питањем посебно треба апострофирати још једну чињеницу. Да би нови, тужилачки концепт истраге био у функцији и ефикасности кривичног поступка као целине и потпунијег поштовања загарантованих слобода и права њених учесника, он мора и у нашем ЗКП-у да буде заснован на оним начелима на којима почива овај концепт истраге уопште. Реч је, пре свега, о начелу стриктног и јасног разграничења овлашћења и надлежности активних субјеката истраге и на тај начин искључења самовоље и арбитрности неког од њих, што, мора се признати, није случај са ЗКП-ом из 2006. године.

Преиспитивање неких одредаба о начелу опортунитета

Једна од изузетно значајних новина која карактерише ЗКП из 2001. године јесте и могућност примене начела опортунитета кривичног гоњења према пунолетним учиниоцима кривичних дела. Петогодишње искуство функционисања ове новине показало је њену пуну криминално-политичку оправданост. Међутим, изменама и допунама ЗКП-а из маја 2004. године, извршеним у вези с овим начелом, озбиљно је доведено под знак питања његово функционисање у складу са разлозима који су, иначе, довели до његовог озакоњења.

Наиме, овим интервенцијама прописано је да одлуку о одлагању кривичног гоњења јавни

тужилац може донети само уз сагласност суда. Ценећи према образложењу законодавца, главни разлог увођења ове новине јесте „одузимање тужиоцу права изрицања кривичних санкција”, будући да му таква функција не припада. Циљ који је, према замисли законодавца требало да буде постигнут оваквом интервенцијом, није остварен. И након ових измена, као и раније право тужиоца по овом питању остало је неизмењено. Истина, сада је оно стављено само под контролу суда, али са отвореним питањем: ко је функционално надлежан да даје такву сагласност. Одговор на ово питање не даје законик, што говори, такође, и у прилог не-

„Да би нови, тужилачки концепт истраге био у функцији и ефикасности кривичног поступка као целине и потпунијег поштовања загарантованих слобода и права њених учесника, он мора и у нашем ЗКП-у да буде заснован на оним начелима на којима почива овај концепт истраге уопште. Реч је, пре свега, о начелу стриктног и јасног разграничења овлашћења и надлежности активних субјеката истраге и на тај начин искључења самовоље и арбитрности неког од њих, што, мора се признати, није случај са ЗКП-ом из 2006. године.”

прецизности овакве једне одреде. Са оваквом интервенцијом, која уз то није у складу са природом опортунитета кривичног гоњења (а што се доказује и неаргументованим прављењем разлике између два његова могућа облика), озбиљно је доведено под

знак питања, или, најблаже речено, непотребно отежано функционисање овакве криминално-политички гледано, изузетно корисне новине. Контрола одлуке јавног тужиоца о одлагању кривичног гоњења је неопходна, али она треба да се обезбеди на други, а не на овакав начин. На пример, условљавањем давања претходне сагласности оштећеног, или, пак, могућношћу преиспитивања такве одлуке од стране непосредно вишег или највишег јавног тужиоца, што је, иначе, углавном и присутно решење у компаративном кривично-процесном законодавству. Поред овог, чини се нужном још једна интервенција код овог начела. Она се тиче процесне форме одређивања мере коју јавни тужилац налаже осумњиченом.

Отворена питања

Један од задатака који у целости мора да буде остварен у раду на окончању реформе нашег кривично-процесног законодавства јесте и његово потпуно усклађивање са ратификованим међународним правним актима и другим општеприхваћеним правним стандардима, посебно са правним стандардима Европске уније.

У вези са овим захтевом треба констатовати да је кривично-процесно законодавство Србије у великом степену већ усаглашено са највећим бројем ратификованих међународних правних аката, а то се пре свега односи на Европску конвенцију за заштиту људских права и основних сло-

бода. Међутим, поступаку склађивања још није завршен. Постоје одређена питања која су, посматрано са овог аспекта, још отворена (на пример, случај са Конвенцијом УН о транснационалном организованом криминалу и њена два протокола). У поступку реализације овог задатка мора се водити рачуна и о судској пракси Европског суда за људска права. Наиме, и поред тога што судска пракса овог суда, формално посматрано, није извор права, те као таква није ни непосредно обавезујућа, њен значај је огроман. Јер, судским одлукама овог суда практично се тумаче и ближе одређују поједине одредбе Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, услед чега су оне, постале незаобилазне. Ако се овоме дода чињеница да се оне, највећим делом (више од 50 одсто свих одлука), односе управо на кривични поступак, онда оваква констатација по питању њиховог карактера још више добија на свом значају.

Механизми контроле

У циљу што потпунијег остваривања напред означених задатака, у предстојећем раду на окончању реформе кривично-процесног законодавства Србије, било би пожељно да се размотре и нека друга питања. При томе треба поћи од решења која су присутна у савременом компаративном кривично-процесном законодавству и резултата постигнутих у њиховој практичној примени. У таква питања, између

осталог, спадају и она која се тичу:

- поступака за изрицање кривичних санкција без главног претреса;
- веће заштите учесника кривичног поступка;
- међусобног усаглашавања законских текстова из области материјалног, процесног и извршног кривичног права;
- прецизнијег одређивања појединих законских појмова – израза и прописивања прецизнијих услова за примену појединих мера и института;
- преиспитивања система правних лекова;
- побољшања процесног положаја оштећеног лица;
- побољшање процесне дисциплине учесника кривичног поступка, могућност прибављања вештачења од стране кривично-процесних странака;
- механизам контроле оптужнице и слично.

На крају, уместо закључка мислим да би Србија окончањем реформе на напред изнесени начин, добила модерно и савремено кривично-процесно законодавство, које би у целости било усаглашено са општеприхваћеним правним стандардима из ове области – законодавство какво Србија као правна држава заслужује и чија ће реформа већ сутра престати да буде тема свакодневних не само стручних, већ и других расправа. ❖

(Аутор је професор кривично-процесног права на Правном факултету у Крагујевцу)

Јемство и „кућни притвор”

У оквиру преиспитивања појединих решења о мерама за обезбеђење присуства и несметано вођење кривичног поступка, посебну пажњу треба посветити:

- *разлозима за притвор и роковима трајања притвора, као и прекиду тока тих рокова;*
- *могућности већег учешћа браниоца при одлучивању о притвору;*

- *могућности увођења „кућног притвора”;*
- *стварање нормативне основе за проширење могућности одређивања јемства, које би коначно и код нас требало да има значајније место у систему мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметано вођење кривичног поступка.*

Допринос Републичког јавног тужилаштва законодавној реформи

ДРЖАВА МОРА ДА ПОШТУЈЕ САМОСТАЛНОСТ ТУЖИЛАЦА

Републичко јавно тужилаштво, као највише јавно тужилаштво у Републици Србији и Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, као струковно – професионално удружење, коначно имају заједнички циљ, а то је заштита интереса свих носилаца јавнотужилачке функције, унапређење стручног усавршавања и предузимање мера за очување самосталности и независности у раду јавног тужилаштва.

Најзначајнији пројекат у остварењу овога циља свакако је израда усаглашених радних верзија Закона о јавном тужилаштву и Закона о Државном већу тужилаца од стране радне групе Републичког јавног тужилаштва и Удружења јавних тужилаца и заме-

ника јавних тужилаца Србије. На основу ових усаглашених верзија, радна група Комисије за спровођење Националне стратегије реформе правосуђа, чији су чланови, између осталог, били и представници Републичког јавног тужилаштва и Удружења јавних тужилаца, израдила је коначну

радну верзију нацрта Закона о јавном тужилаштву и Закона о Државном већу тужилаца. Ова радна верзија достављена је Министарству правде, као и стручњацима Савета Европе и другим међународним организацијама на коментар (OSCE, OEBS, CID итд.), са напоменом да су сви позитивно оценили ове законске текстове.

Искрено се надам да ће Министарство правде које сачињава Предлог закона, Влада Републике Србије као овлашћени предлагач будућег Предлога закона о јавном тужилаштву и Државном већу тужилаца, као и посланици Народне скупштине који ће одлучивати о овом предлогу закона, имати слуха и схватити значај улоге јавног тужиоца у успостављању владавине права, тако што ће подржати наше демократске идеје о положају и организацији јавног тужилаштва у систему поделе власти на законодавну, извршну и судску. Правна природа функције јавног тужиоца и даље није довољно одређена, а кључно питање положаја јавног тужилаштва у правосудном систему Републике Србије, са посебним освртом на однос са органима извршне власти, и даље остаје без правог одговора. Наиме, Устав Републике Србије не доноси ништа ново у погледу начела на којима се заснива јавно тужилаштво, иако је посвећено чак десет чланова организаци-

ји јавне тужбе, чиме веома строго поставља организацију јавног тужилаштва на истим принципима. Уочавајући наведене недостатке Устава Републике Србије и недовољну усаглашеност са начелима о организацији јавног тужилаштва садржаним у међународним документима, Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Републике

непристрасност јавног тужилаштва, спречавајући поступке који могу да их угрозе.

Могло би се без претеривања рећи да је Републичко јавно тужилаштво имало велики допринос у спровођењу Националне стратегије за реформу правосуђа током 2007. године. Наиме, Републичко јавно тужилаштво имало је своје представнике у самој Ко-

радне верзије Закона о одузимању имовине проистекле из кривичног дела и радне групе за анализу и израду текста Закона о кривичном поступку, са посебним освртом на тужилачки концепт истраге. Сувишно је говорити о значају тужилачке истраге којом се у потпуности мења положај и улога јавног тужиоца у преткривичном поступку – претходној истрази који добија бројна нова овлашћења, али и висок степен одговорности.

Републичко јавно тужилаштво је током 2007. године имало и веома добру међународну сарадњу, активно учествујући у изради неколико међународних пројеката, свог члана у Комисији за обуку судија и јавних тужилаца, формирану од стране Високог савета правосуђа, као и веома квалитетну групу предавача у оквиру ове обуке организоване у сарадњи са Правосудним центром, од којих су неки предавачи добили највише оцене, побољшане односе са јавношћу и медијима...

Жао ми је ако сам нешто пропустила. Намера ми је била да укажем на досадашње активности Републичког јавног тужилаштва које убудуће мора бити још ажурније како би својим радом дало најбољи пример осталим јавним тужилаштвима и оправдало назив највишег тужилаштва у Србији. Децембар месец је период када се своде завршни рачуни, и ја мислим да Републичко јавно тужилаштво може бити задовољно постигнутим резултатима током 2007. године. ❖

(Мр Јасмина Киурски, заменик републичког јавног тужиоца)

„Искрено се надам да ће Министарство правде које сачињава предлог закона, Влада Републике Србије као овлашћени предлагач будућег Предлога закона о јавном тужилаштву и Државном већу тужилаца, као и посланици Народне скупштине који ће одлучивати о овом предлогу закона, имати слуха и схватити значај улоге јавног тужиоца у успостављању владавине права, тако што ће подржати наше демократске идеје о положају и организацији јавног тужилаштва у систему поделе власти на законодавну, извршну и судску. Правна природа функције јавног тужиоца и даље није довољно одређена, а кључно питање положаја јавног тужилаштва у правосудном систему Републике Србије, са посебним освртом на однос са органима извршне власти, и даље остаје без првог одговора.”

Србије, заједно са Радном групом Републичког јавног тужилаштва, израдило је наведене радне верзије Закона о јавном тужилаштву и Закона о Државном већу тужилаца, којим се тужилаштво декларише не само као самосталан, већ и као независан орган у вршењу своје надлежности. Самостално и непристрасно јавно тужилаштво захтева да држава (законодавна и извршна власт), у духу општеприхваћених правила међународног права и међународних уговора, имајући у виду правни систем и традицију нашег друштва, Уставом и законом гарантује самосталност и непристрасност јавног тужилаштва, да би јавни тужилац своје професионалне дужности обављао без икаквих ограничења, застрашивања, ометања, узнемиравања, непримереног уплитања или неоправданог излагања грађанској, кривичној и другој одговорности. Држава је дужна да јача и поштује самосталност и

мисији за спровођење Националне стратегије реформе правосуђа, затим бројним радним групама, као што су: радна група за израду Закона о пружању правне помоћи у кривичним стварима, Закона о пружању правне помоћи у грађанским стварима; радна група за израду Закона о правосудном испиту и Закона о правосудној академији, радна група за израду стратегије за борбу против прања новца и финансирања тероризма, и коначно, што је од изузетног значаја, своје представнике у радној групи за израду

„Самостално и непристрасно јавно тужилаштво захтева да држава (законодавна и извршна власт), у духу општеприхваћених правила међународног права и међународних уговора, имајући у виду правни систем и традицију нашег друштва, Уставом и законом гарантује самосталност и непристрасност јавног тужилаштва, да би јавни тужилац своје професионалне дужности обављао без икаквих ограничења, застрашивања, ометања, узнемиравања, непримереног уплитања или неоправданог излагања грађанској, кривичној и другој одговорности.”

Нове обавезе, права и одговорности ВАЉЕВСКА ТУЖИЛАШТВА ПОД НОВИМ КРОВОМ

Нови Законик о кривичном поступку, чија је примена одложена, јавним тужиоцима даје нову процесну улогу. Промене у раду јавних тужилаца значајне су у толикој мери да из корена мењају досадашњи систем кривично-процесног права. Тужиоцима се даје широк спектар нових права, али и обавеза и одговорности. Да би успешно одговорила тим новим изазовима, сва тужилаштва морала су проћи одређене припреме.

Припреме јавних тужилаштва за нове послове и обавезе које проистичу из поменутог ЗКП-а, имале су два аспекта: један, који није зависио од самих тужилаштва и на неки начин био је припремљен са стране, и други који су сама тужилаштва предузимала.

Када је реч о првом аспекту, Окружно тужилаштво у Ваљеву предузело је неколико таквих активности. Једна оваква припрема јавног тужилаштва за примену новог ЗКП-а одвијала се преко Правосудног центра, који

је 15. и 16. децембра 2006. у Ваљеву организовао дводневно стручно усавршавање на тему „Имплементација Законика о кривичном поступку.“ Стручном усавршавању присуствовали су сви заменици окружног тужиоца и тужилачки помоћници, а новине које се у ЗКП-у тичу судија и тужилаца представили су двојица судија Врховног суда Србије и заменик републичког јавног тужиоца.

Друга, слична припрема организована је преко Удружења тужилаца Србије уз помоћ АВА

Златко Шуловић,
окружни јавни тужилац у Ваљеву

СЕЕЛ (Америчко удружење правника). Док се стручно усавршавање у организацији Правосудног центра односило на општи приказ новина у ЗКП-у, на другом, под окриљем Удружења тужилаца, пажња је била усмерена на поједине конкретне новине у ЗКП-у, као и практично поступање тужилаца у тим ситуацијама.

Један од пунктова за ову врсту стручног усавршавања, на којем су се у улози предавача нашли тужиоци и заменици јавних тужилаца, било је Ваљево. У овом граду је од 28. до 30. новембра 2006. године организовано саветовање за окружна јавна тужилаштва из Ужица, Шапца, Чачка и Ваљева. Домаћин је имао привилегију да саветовању присуствују и сви заменици и стручни сарадници његових подручних општинских јавних тужилаштава. Поред домаћих предавача, учесници су могли да чују и излагање Стјуарта Брукса, некадашњег тужиоца у Тексасу и актуелног правног саветника у АВА СЕЕЛ, који је говорио о споразуму о признању кривице и америчким искуствима с тим институтом.

Припремајући се за примену

легијум са подручним општинским јавним тужиоцима. Крајем 2006. и у првој половини 2007. године, у ваљевском Окружном тужилаштву је било и неколико ад хок колегијума у вези са проблематиком примене новог ЗКП-а.

У децембру 2006. јавни тужилац је одржао састанак и са начелником СУП-а Ваљево на коме је разматрана проблематика сарадње и функционисања тужилаштва и полиције у примени новог ЗКП-а.

Посебан домен активности окружног јавног тужиоца био је напор да се обезбеди простор за рад Окружног и Општинског јавног тужилаштва у Ваљево. Укључујући и носиоце јавнотужилачке функције, 20 запослених у Општинском тужилаштву смештено је у шест просторија. Тај проблем је присутан већ 20 година, јер је и поред више идеја и покушаја да се он реши, све остало по старом. Овакви просторни услови онемогућавају било какав нормалан рад и Општинско тужилаштво у оваквој ситуацији не би могло да примењује институте које предвиђа нови ЗКП.

„Бројним контактима са Удружењем тужилаца Србије дошло се до сазнања да велики број тужилаштава у Србији нема просторне капацитете за спровођење истраге, као и о томе да и тужилаштва и полиција немају техничке и материјалне могућности за примену новог ЗКП-а. Због тога је Удружење тужилаца Србије иницирало предузимање активности ради одлагања примене ЗКП-а, а о овим проблемима обавештен је и тадашњи републички јавни тужилац.“

новог ЗКП-а, Окружно јавно тужилаштво у Ваљево и само је предузело неке активности. Прво је у октобру 2006. окружни јавни тужилац одржао колегијум са заменицима и тужилачким помоћницима у ОЈТ-у, на којем се разговарало о конкретним претпостављеним проблемима и начинима деловања на примени нових института у ЗКП-у. Два месеца касније, окружни тужилац је, на исту тему, одржао и ко-

У Окружном тужилаштву у Ваљево, проблем смештаја тренутно није толико изражен. У шест просторија смештено је 13 запослених и овакви просторни услови омогућавају колико-толико нормалан рад – међутим, у таквим просторним условима није могуће примењивати институте које предвиђа нови ЗКП.

Како би обезбедио адекватан простор за функционисање ова два тужилаштва, окружни тужи-

Зграда бивше „Ваљевске банке“ биће Општинског јавног тужилаштва у Ваљево, њену куповину и адаптацију

лац је предузео извесне кораке. У претходне две-три године обавио је неколико разговора са тадашњим републичким тужиоцем и упознао га са проблемом. О недостатку простора у два ваљевска тужилаштва републички тужилац је упознат и писмено преко годишњих извештаја.

Пошто све то није наговештавало да ће проблем бити решен, уследила је интензивна усмена и писмена комуникација с Министарством правде, која је трајала све до краја прошле године. Ово-

прилагођена потребама Окружног и
У буџету су предвиђена средства за

га пута, резултат није изостао. Влада је недавно усвојила закључак којим се за потребе Окружног и Општинског јавног тужилаштва, као и општинског органа за прекршаје у Ваљеву одобрава куповина зграде бивше „Ваљевске банке”. Важно је истаћи да су у буџету за 2007. предвиђена средства за куповину те зграде, а у буџету за ову годину и средства за њену адаптацију, како би се овај простор прилагодио новој функцији.

Паралелно с овим активно-

стима, које су биле усмерене на бољу припрему за примену новог ЗКП-а, окружни тужилац је у пролеће прошле године почео да предузима и радње како би се одложио почетак примене ЗКП-а. Наиме, бројним контактима са Удружењем тужилаца Србије дошло се до сазнања да велики број тужилаштава у Србији нема просторне капацитете за спровођење истраге, као и о томе да и тужилаштва и полиција немају техничке и материјалне могућности за примену новог ЗКП-а.

Због тога је Удружење тужилаца Србије иницирало предузимање активности ради одлагања примене ЗКП-а, а о овим проблемима обавештен је и тадашњи републички јавни тужилац. Након тога, 22. маја 2007. са састанка републичког тужиоца са окружним јавним тужиоцима упућена је иницијатива Министарству правде за одлагање примене новог ЗКП-а, који је требало да почне са применом 1. јуна 2007. године.

(Златко Шуловић, окружни јавни тужилац у Ваљеву)

Из праксе Општинског ДИЛЕМЕ ОКО ПРИМЕНЕ

Члан 236. ЗКП-а из 2001. године од почетка је стварао недоумице код носилаца јавнотужилачке функције

У циљу што ефикаснијег поступања, Законик о кривичном поступку из 2001. године, у односу на претходни ЗКП, предвидео је низ нових практичних решења, између осталог и у члану 236. и одредби о одлагању кривичног гоњења.

Иако је тежња законодавца била јасна (да се условно речено „лакша кривична дела не процесуирају пред судом, односно да се одлука о кривичном гоњењу донесе ван и пре главног претреса), ова законска одредба стварала је у старту недоумице код носилаца јавнотужилачке функције. У њеној примени, суочили смо се с бројним дилемама, које су се сводиле на следећа питања:

- код којих кривичних дела применити овај институт?
- да ли код свих кривичних дела са максимално запређеном казном до три године, или само код неких?
- да ли само код кривичних дела извршених из нехата?
- да ли при томе треба посебно ценити тежину наступелих последица, однос учиниоца према кривичном делу и оштећеном...?

Законик у члану 236. став 1. наводи : „Јавни тужилац може одложити кривично гоњење...” (што се тумачи и не мора). Ово је пружио могућност тужиоцима да путем различитих видова едикције у примени ЗКП-а, разменом искустава, дођу до мање-више уједначених практичних ставова у примени ових законских одредаба. То је код појединих тужилаштва одложило примену овог члана на неодређени рок.

У међувремену, извршена је измена члана 236. додавањем одредбе о прибављању сагласности суда пре примене одлагања кривичног гоњења, као и навођењем нових мера – подвргавање одвикавању од алкохола или опојних дрога и подвргавање психосоцијалној терапији.

Општинско јавно тужилаштво у Пожеги, месно је надлежно за поступање пред три општинска суда, у Пожеги, Ариљу и Косје-рићу, са више од 600 предмета у једној години.

Практична примена члана 236. ЗКП-а, у овом тужилаштву започела је пре око две године и уочљива је тенденција повећања броја предмета који се решавају на овај начин. Први такви предмети односили су се на кривична дела **угрожавања јавног сабраћаја** из члана 289. Кривичног законика. Касније је примена проширена и на друга кривична дела. На пример, **лака телесна повреда** из члана 122/2, **угрожавања опас-**

ним оружјем при тучи или свађи из члана 124. **насиље у породици** из члана 194. **изазивање опште опасности** из члана 278... Ово није значило да се аутоматски примењује на сва наведена кривична дела. У пракси се водило рачуна о невиности учиниоца, угрожености заштитног добра и тежини наступелих последица, односу учиниоца према жртви – оштећеном...

Принцип у поступању је да тужилац проверава основаност кривичне пријаве, па уколико утврди да је иста основана, он упућује писани позив осумњиченом и оштећеном ради прибављања сагласности за примену ове одредбе. У позиву се наводи законски рок за позивање, као и предлог за извршавање одређене мере од стране осумњиченог. Уколико постоји могућност приступа странака у просторије тужилаштва, са њима се обавља разговор и у записник уноси изјава – сагласност. Прибавља се и сагласност од стране суда (у пракси је то истражни судија, јер ЗКП не прецизира да ли се она прибавља од председника Већа или истражног судије), а одређује се обавеза и рок за добровољно извршење. По достављању доказа о извршеној обавези, тужилац доноси решење о одбачају кривичне пријаве.

У пракси овог тужилаштва, до сада је решено четири до пет одсто поднетих пријава у једној години. Известан број предмета је у поступку и постоји тенденција шире примене опортунитета. Понуђене су две мере од предвиђених, а то су: отклањање штет-

НАЧЕЛА ОПОРТУНИТЕТА

них последица насталих извршењем кривичног дела, или накнада причињене штете (члан 236. став 1. тачка 1. ЗКП-а) и уплата одређеног новачног износа у корист хуманитарне организације, фонда или установе (члан 23. став 1. тачка 2. ЗКП-а).

Код уплате новчаних износа, уочљиво је да су се усталили износи од 2.000 до 30.000 динара. Они су уплаћивани у корист центара за социјални рад са подручја три поменуте општине, као и Сигурне куће за смештај жртава насиља у Ужицу. Када је реч о накнади штете, као и о исплати накнаде, осумњичени и оштећени постизали су споразум у непосредној комуникацији, а потом су обавештавали тужиоца.

Наравно, после овога уследило је решење тужиоца о одбачају кривичне пријаве без могућности настављања кривичног гоњења од стране оштећених.

Код примене овог института, у пракси смо уочили извесне проблеме и недостатке.

1. Дуг поступак од позивања до доношења решења о одбачају кривичне пријаве (најчешће траје од три до шест месеци, зависно од остављеног рока за извршење обавезе), док је поступак од пријема кривичне пријаве до оптужења знатно краћи.

2. Много веће ангажовање тужиоца него што је уобичајено. Код појединих предмета једноставније је ставити предлог за предузимање истражних радњи, па патом оптужни предлог, него прибавити две до три сагласности за примену овог института, затим сачекати доказ о добровољном извршењу обавезе, па потом донети решење о одбачају са обавештењем које се доставља оштећеном или полицији, када је она поднела кривичну пријаву. Сума-

„Практична примена члана 236. ЗКП-а, у овом тужилаштву започела је пре око две године и уочљива је тенденција повећања броја предмета који се решавају на овај начин. Први такви предмети односили су се на кривична дела угрожавања јавног саобраћаја из члана 289. Кривичног законика. Касније је примена проширена и на друга кривична дела... У пракси се водило рачуна о невиности учиниоца, угрожености заштитног добра и тежини наступелих последица, односу учиниоца према жртви – оштећеном...”

рно, за опортунитет је потребно сачинити пет до шест аката различите садржине, а то подразумева и додатно ангажовање тужиоца.

2. Повећање материјалних трошкова тужилаштва и суда. Позиве за странке упућујемо са доказом о пријему, повратницом, а по окончању поступка и решења достављамо на исти начин, при чему смо изложени поштанским трошковима. Уколико се одлука о примени опортунитета доноси после спроведених истражних радњи у виду вештачења, не постоји законска могућност да те трошкове сноси осумњичени, већ падају на рачун суда. Овај институт је и предвиђен да, између осталог, погодује и осумњиченом, али је питање да ли његов положај треба олакшати и ослобађањем од плаћања трошкова поступка.

3. У изузетним случајевима, код мере накнада причињене штете уочено је да неки оштећени покушавају да наплате износ који вишеструко превазилази износ штете. То представља злоупотребу процесног положаја оштећеног, па и тужилаштва. Када су обавештени о оваквим случајевима, тужиоци их адекватним реаговањем спречавају.

4. У пракси се сагласност суда за примену члана 236. ЗКП-а своди на просту форму без дуб-

љег упуштања у суштину, па је један од предлога да се примена одлагања кривичног гоњења пропусти искључиво тужиоцу и странкама. То је и првобитно решење у ЗКП-у, а у прилог томе говори и аргумент да се о одбачају кривичне пријаве сада не обавештава суд који је и дао сагласност.

Очекујемо да пракса у раду тужилаштва искристалише прецизније ставове. Такође, није неореално очекивати да Републичко јавно тужилаштво у наредном периоду пропише одређене стандарде у примени ове одредбе законика, односно да пропише којим установама, фондовима и хуманитарним организацијама треба упућивати уплату новчаних износа; да прецизира облике друштвенокорисног и хуманиранираног рада и тиме знатно олакша рад свима који опортунитет примењују у пракси.

Без обзира на изложене недостатке, очекује се да примена одлагања кривичног гоњења још више заживи у пракси, да обухвати и нове мере, осим оних предвиђених у члану 236. ЗКП-а. Од носилаца јавнотужилачке функције очекује се да их храбрије примењују и на тај начин дају значајнији допринос ефикаснијем раду тужилаштва. ❖

(Миодраг Плазинић, општински тужилац у Пожеги)

Нова улога јавног тужилаштва у Србији

ЗАШТИТА ЉУДСКИХ ПРАВА

У захтеву за заштиту законитости, који је Републичко јавно тужилаштво подигло 22. фебруара 2007. године, указује се на повреду једног од основних начела Међународне конвенције којом се штите права осумњиченог, а то је претпоставка невиности

Радна верзија Закона о јавном тужилаштву проширује улогу јавног тужилаштва у односу на Устав, тако што у члану 2. предвиђа да оно као јединствени, самосталан и у вршењу своје надлежности независан правосудни државни орган гони учиниоце кривичних и других кажњивих дела, штити уставност и законитост, али и људска права и грађанске слободе. Ова одредба је у складу са препоруком Савета министара државама чланицама о улози јавног тужилаштва у кривично-правном систему (препука Савета Европе), која у тачки 24. прописује да јавни тужиоци у вршењу својих дужности, између осталог, треба нарочито да поштују и штите људска права утврђена Конвенцијом о заштити људских права и основних слобода.

Смернице УН о улози тужиоца и стандарди професионалне одговорности декларације основних дужности о праву тужилаца, такође, предвиђају да јавни тужилац мора посебну пажњу да обрати на случајеве кршења људских права, и то у смислу истраге и доказивања таквих случајева. То претпоставља обавезу тужиоца да у вршењу своје дужности штити права оптуженог у сарадњи са судом и другим надлежним органима, као и обавезу да одбије да употреби доказе за које зна, или основано сматра да су прибављени незаконитим методама који представљају озбиљно кршење људских права осумњиченог.

Јавно тужилаштво је на свим нивоима спремно да прихвати ову нову, измењену и веома сложену улогу у кривичном поступку, свесно високог степена одговорности коју та улога носи. У том смислу је Републичко јавно

тужилаштво подигло захтев за заштиту законитости у корист окривљеног, КТЗ, број 79/07 од 22. фебруара 2007. године. У захтеву се указује на повреду једног од основних начела Међународне конвенције којом се

Јасмина Киурски

И ГРАЂАНСКИХ СЛОБОДА

штите права осумњиченог, а то је претпоставка невиности – презумпција невиности.

У захтеву за заштиту законитости Републичког јавног тужилаштва стоји:

„Поводом захтева за спровођење истраге које је донело Општинско јавно тужилаштво из Врбаса против П. П. С. и Ш. И., због основане сумње да су извршили кривично дело проневера – члан 251. став 2. у вези са ставом 1. КЗ Републике Србије, истражни судија Општинског суда у Врбасу донео је решење Ки број 28/2005 о спровођењу истраге окривљених, 13. септембра 2005. године.

У наведеном решењу, након описа радње, која се ставља на терет окривљенима, наведено је „чиме су извршили кривично дело проневера–члан 251. став 2. у вези са ставом 1. КЗ Србије.”

Образлажући донето решење, суд наводи и то да је извршио увид у списе, писмену документацију, кривичну пријаву, па је, имајући у виду све то, као и одбрану окривљеног, закључио „да је окривљени починио кривично дело за које се терети”, када је у смислу члана 241. став 1. у вези са чланом 243. став 1. ЗКП-а донео решење о спровођењу истраге, чиме је учињена наведена битна повреда одредаба кривичног поступка – члан 3. став 1. у вези са чл. 243. став 1, 241. став 1. ЗКП-а, у вези са чланом 368. став 1. тачка 11. с обзиром да ће се према наведеним законским прописима сматрати невиним свако док се не утврди његова кривица правоснажном одлуком надлежног суда.

Гаранција права окривљеног на правично суђење налази се у презумцији невиности, која је утврђена у ставу наведеног чла-

„Гаранција права окривљеног на правично суђење налази се у презумцији невиности, која је утврђена у ставу наведеног члана, а која је загарантовано право и Уставом Србије. Термин презумције невиности изједначен је са термином презумције некривице. Обе презумције имају у суштини исти циљ и исте правне последице – обезбеђују да окривљени пре пресуде не буде третиран као кривац, ослобађају га терета да доказује да није крив и обавезују суд да га ослободи у сваком случају када не може да утврди његову кривицу.”

на, а која је загарантовано право и Уставом Србије. Термин презумције невиности изједначен је са термином презумције некривице. Обе презумције имају у суштини исти циљ и исте правне последице – обезбеђују да окривљени пре пресуде не буде третиран као кривац, ослобађају га терета да доказује да није крив и обавезују суд да га ослободи у сваком случају када не може да утврди његову кривицу.

Одлучујући по жалби окривљене Ш. И., Општински суд у Врбасу донео је решење Кв. број 67/2005, 27. октобра 2005. године, којим се као неоснована одбија жалба окривљене, а потом се у образложењу наведеног решења, између осталог, наводи „да Веће наведеног суда сматра да постоје основи сумње, сходно члану 241. став 1, а на основу прикупљене

документације, да је окривљена извршила кривично дело које јој се ставља на терет...”

Неспорно је да у погледу постојања довољних доказа за доношење решења о спровођењу истраге, истражни судија, приликом оцене захтева испитује само да ли постоји основана сумња, а не да ли је утврђена одговорност (суд пре изнетог, у једном делу користи израз основ сумње, а у другом да је окривљена извршила кривично дело), будући да се у овој фази поступка пуна извесност не тражи.

Осим тога, основана сумња мора реално да постоји и није дозвољено да сезаснива на претпоставкама, што свакако посебно искључује пресуђивање.

Имајући у виду изнето, сматрам да су наведеним решењем учињене битне повреде одредаба кривичног поступка, те наведене повреде закона, па стога предлажем да Врховни суд уважи захтев за заштиту законитости, укине решења Општинског суда у Врбасу... због учињених битних повреда кривичног поступка – члан 3. став 1. у вези са чл. 243. став 1. и 241. став 1. ЗКП-а, те у вези са чланом 368. став 1. тачка 11. и става 2. ЗКП-а.”

Врховни суд Србије је 11. септембра 2007. године донео пресуду (КВВ. број 28/ 07), којом се као основан уважава наведени захтев за заштиту законитости и укидају решења истражног судије Општинског суда у Врбасу Ки број 28 о5 од 13. септембра 2005. године и решење истог суда Кв. број 67 05 од 27. октобра 2005. године, а предмет враћа истражном судији на поновно одлучивање. ❖

(*Мр Јасмина Киурски, заменик републичког јавног тужиоца*)

Активности Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије у 2007. години

Приручник за јавне тужиоце

Током 2007. године Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије израдило је верзије нацрта Закона о јавном тужилаштву и Закона о Државном већу тужилаца. Финансијску подршку за оба нацрта дали су АВА СЕЕЛI (Америчко удружење правника) и OSCE. Поред верзије нацрта коју је припремило Удружење, своју идеју нацрта дало је и Републичко јавно тужилаштво, након чега су обе верзије усклађене, у сарадњи са Секретаријатом за спровођење стратегије реформе у правосуђу и послате Министарству правде Србије. Позитивно мишљење на овакве предлоге закона дао је Савет Европе.

Пројекат под називом „Нова позиција тужилаца према националној стратегији реформе правосуђа”, спроведен је уз финансијску подршку CIDA (Канадске агенције за међународни развој). Резултат пројекта јесте књига „Положај тужилаца у Републици Србији и упоредно правна анализа”, која је представљена на Управном одбору Удружења у проширеном саставу, одржаном у децембру у Ивањици. Такође су у оквиру пројекта одржана и два округла стола – расправе, један као почетак самог пројекта у Скупштини града, када су и представљени први резултати упоредне анализе и други који је био посвећен односу тужилаштва према жртви.

АВА СЕЕЛI је финансијски подржао рад Етичког савета, тако што је омогућио писање словника о раду Етичког савета.

Уз финансијску подршку Канадског пројекта реформе пра-

восуђа, Удружење је започело израду приручника за тужиоце, као и пројекат који се односи на писање подзаконских аката о Државном већу тужилаца, односно правилник о раду Државног већа тужилаца.

Удружење је започело израду приручника за тужиоце, као и пројекат који се односи на писање подзаконских аката о Државном већу тужилаца, односно правилник о раду Државног већа тужилаца.

„Приручник за јавне тужиоце“ замишљен је, пре свега, као помоћ приправницима, стручним сарадницима, помоћницима туживоца и заменицима тужилаца, као и тужиоцима ради уједначавања међусобне праксе.

„Приручник за јавне тужиоце“ замишљен је, пре свега, као помоћ приправницима, стручним сарадницима, помоћницима туживоца и заменицима тужилаца, као и тужиоцима ради уједначавања међусобне праксе. Поред тужилаца свих нивоа и њихових заменика на ова два пројекта раде и угледни професори из области права.

Амбасада Краљевине Холандије финансијски је подржала пројекат под називом „Подршка канцеларији Удружења тужилаца Србије”. Поред побољшања капацитета и опремљености канцеларије Удружења, овај пројекат обухвата и рад на побољ-

шању сарадње између полиције и тужилаштва, као и на истраживању казнене политике. Такође, на овом пројекту поред тужилаца и њихових заменика учествују и професори Правног факултета. Израда брошуре је такође саставни део овог пројекта.

Значајну подршку изради часописа „Тужилачка реч”, његовој публикацији, као и изради нове веб странице Удружења, пружио је Фонд за отворено друштво. Ова подршка има велики значај у смислу бољег позиционирања целокупне тужилачке организације у нашој држави и друштву.

Наша велика жеља и план у наредном периоду јесте да остваримо идеју о одржавању Тужилачких дана – сусрета тужилаца. На овај начин обнавили бисмо стару традицију коју су тужиоци већ имали, а која је потребна како за стручно усавршавање тако и за подизање нивоа, односно угледатужилачке професије. Ово је велики задатак и крупан корак за који имамо подршку републичког туживоца, која нам је свакако неопходна и добродошла.

Овом приликом желимо да се захвалимо свим донаторима са којима сарађујемо све ово време на подршци и разумевању за све наше потребе, јер без њихове помоћи наши планови и жеље не би били оствариви.

Такође се захваљујемо свим институцијама које су нам излазиле у сусрет приликом остваривања наших циљева.

Мирјана Митрић,
менаџер канцеларије Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије

Издавач: Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, Грачаничка 18, Београд
Главни уредник: Вељко Ракић
Редакција: Александар Милосављевић, заменик окружног јавног тужиоца у Београду, Небојша Живковић, заменик трећег општинског јавног тужиоца у Београду и Радован Лазић, општински јавни тужилац у Бачкој Тополи
Стручни консултант: Момир Илић
Лектор: Јелена Ракић-Каменица
Штампа: „Цицero” д.о.о.
Адреса редакције: Грачаничка 18, Београд, тел/факс: 011/ 3031-909, www.uts.org.yu; udruzenjetuzilacarbije@gmail.com
Тираж: 600 примерака
Бесплатан примерак

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

343.163 (497.11)

ТУЖИЛАЧКА реч: гласник Удружења јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије / главни уредник Вељко Ракић. - [2004, бр. 1] - . - Београд (Грачаничка 18) : Удружење јавних тужилаца и заменика јавних тужилаца Србије, [2004]- (Београд : Цицero). - 29 cm

Тромесечно
ISSN 1452-8843 = Тужилачка реч
COBISS.SR-ID 140096012